

УДК 911.3

ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ ТУРКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

студ. 3 курсу Ференц М., науковий керівник ст. викл. Антонюк О.С.

Актуальність. Проведено аналіз природно-рекреаційних ресурсів Турківського району. Охарактеризовано сучасний стан і потенціал природно-рекреаційних ресурсів району.

Ключові слова: природно-рекреаційні ресурси, пам'ятка природи, заказник, ландшафтний парк, мінеральні води, пам'ятка архітектури.

Постановка проблеми:

За наявності природних ресурсів Львівська область займає одне з провідних місць в державі, частка яких у сумарному природно-ресурсному потенціалі України складає 5,4%. Природний рекреаційний потенціал Львівщини представлений лікувальними мінеральними водами та грязями, озокеритом, кліматичними, водними, та лісовими ресурсами.

Турківський район розташований на території з абсолютними висотами від 500 до 1400 м. Його поверхню складається з таких гірських хребтів: Верхньодністровський, Сколівські Бескиди, Турківські Верховини та Верховинського вододільного хребта. Особливістю є те, що через район проходять Головний Європейський вододіл та Верховинський вододільний хребет, що приваблює туристів. На жаль, сьогодні природно-рекреаційні ресурси краю використовуються не в повній мірі, тому є потреба вивчення природно-рекреаційного потенціалу району. Тому, метою роботи є проведення аналізу природно-рекреаційних ресурсів саме Турківського району.

Природно-рекреаційні ресурси – об'єкти та явища природного і антропогенного походження, що використовуються для туризму, лікування, відпочинку і впливають на територіальну організацію рекреаційної діяльності та формування рекреаційних районів.

Виклад матеріалу:

Турківський район один із південно-західних районів Львівської області, територія району складає 1193 км². Крайня північна точка Турківщини - гора Магура Лімнянська, південна - гора Пікуй, західна-гора Балита, східна - гора Липовали. На півночі Турківщина межує із Старосамбірським, на сході - із Дрогобицьким і Сколівським районами Львівської області, на півдні з Великоберезнянським та Воловецьким районами Закарпатської області [5]. На заході межа району є одночасно і Державним кордоном України з Польщею. Територію району перетинають транзитні автомобільні та залізничний шляхи на Ужгород і міжнародна автотраса Київ-Чоп.

До орографічних ресурсів Турківського району належить гора Пікуй. Висота 1408 м - найвища вершина Львівської області. З гори відкриваються

чудові пейзажі Верховини, Бескидів і полонини Руни на Закарпатті. Гора Пікуй є вододілом між басейнами річок Стрий і Латориця. Вершина гори з північної сторони оточена кам'яним валом, розділеним посередині, звідки бере початок гірський потік з холодною водою. Цей район славиться своєю красою не тільки в області, але й за її межами.

Серед гідрологічних ресурсів району найхарактернішою є річка Дністер. Починається на висоті 932 м над рівнем моря, поблизу села Вовче Турківського району. Зараз витік Дністра - пам'ятка природи, створена з метою збереження хвойних насаджень та джерела, яке вважається витокком річки. Розташована пам'ятка природи між селами Шум'яч, Розлуч, Вовче, розміщений на території Турківського держлісгоспу Вовчанського лісництва.

Турківський район має велику кількість джерела мінеральних вод типу «Нафтуса», «Содова», «Залізна» та «Єсентуки». Село Нижня Яблунька багате джерелами торфогрязей і розсолів для лікування. На сьогодні в Турківському районі функціонує лише один бальнеологічний курорт у с. Розлуч, де є джерела мінеральних вод, вище згаданих типів. На північній околиці села є джерело гідрокарбонатної кальцієвої слабо мінералізованої води, на південній – джерело хлоридно-гідрокарбонатної натрієвої бромної води з мінералізацією. Таке поєднання мінеральних вод є дуже унікальне не лише для України, але і для світу. Тут лікують хронічні гастрити, виразкову хворобу шлунка та дванадцятипалої кишки, хронічні коліти, хронічні захворювання печінки, жовчовивідних та сечовивідних шляхів та хвороби обміну речовин [3].

Західний реабілітаційно-спортивний центр у селі Яворів Турківського району спеціалізується на фізкультурно-спортивній реабілітації та оздоровленні інвалідів усіх нозологій. Одна з найважливіших функцій цього центру - забезпечення підготовки спортсменів-інвалідів до Паралімпійських та Дефлімпійських ігор, чемпіонатів Європи і світу, всеукраїнських змагань, чемпіонатів України і міжнародних турнірів [7].

Серед історико-культурних ресурсів області, на території Турківського району налічується найбільше (24) архітектурні пам'ятки, включені у Державний реєстр, і 13 пам'яток місцевого значення. Найбільше їх у таких селах – Нижнє Висоцьке, Розлуч, Либохора, Верхня Яблунька, Ісаї, Комарники та Мохнате [2].

Церква Св. Архистратига Михайла УГКЦ 1663 р. - пам'ятка архітектури національного значення. Це єдина дерев'яна церква на Турківщині, яка зберегла свою первісну красу до сьогодні. Найдавніші відомості про церкву в с.Ісаї зустрічаються в документах 1507 р.

Церква Собору Пресвятої Богородиці або Церква Св. Дмитра (1838 р.) - пам'ятка архітектури національного значення (с. Матків). На жаль, дати побудови церкви не знайшли, у 1831 р. церква, яка існувала ще в 18ст. занепала. На її місці у 1838 р. було збудовано нову дерев'яну церкву, яку після відкриття – переосвятили на церкву Св. Дмитра. 21 червня 2013 року

Церква Собору Пресвятої Богородиці була занесена до списку світової спадщини ЮНЕСКО.

У галузі культури гірські райони Львівської області мають слабку матеріально-технічну базу. Одним серед найбільш активних районів з проведення фестивалів – є Турківський (Бойківські фестини). Територія Турківщини є осередком проживання етнографічної групи українців – бойків, які зберегли й примножують свою культурно-побутову ідентичність. Саме Турківщина є центром Бойківщини, де базуються Всеукраїнське громадське товариство «Бойківщина ХХІ століття» та Міжнародна громадська організація «Світовий Конгрес Бойків». Починаючи з 1992 року, відбулося шість Всесвітніх Бойківських фестин і три Світових Конгреси Бойків. Ці заходи відвідали понад 900 тисяч осіб з України та із-за кордону [4].

До об'єктів природно-заповідного фонду входять: регіональний ландшафтний парк «Надсянський», ландшафтний заказник «Розлуч» та загальнозоологічний заказник «Либохорівський». Регіональний ландшафтний парк «Надсянський», є складовою першого в світі міжнародного українсько-польсько-словацького резервату біосфери «Східні Карпати». Загальна площа ландшафтного парку - 19428 га. Створено на території 6 сільських рад Турківського району в 1997 р. Тут локалізовані численні пам'ятки культури та історичної спадщини. Парк розташований у межах двох паралельних гірських хребтів, вздовж р. Сян на державному кордоні України з Польщею. Лісами у парку покрито 51,6%, а сільськогосподарськими землями 42,9% площі парку. П'ять природних комплексів, у яких охороняють умовно корінні букові, ялицево-букові та зелено вільхові деревостани, включені до складу заповідного ядра біосферного резервату, 60 видів рослин і тварин, що трапляються у парку занесені до Червоної книги України [1].

На території Львівської області у Турківському районі в 2010 р. виявлено верхове болото, яке знаходиться на території РЛП «Надсянський». Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 р. водно – болотному угіддю «Надсяння» надано статус водно-болотне угіддя міжнародного значення. Це рідкісне природне водно-болотне угіддя, що існує у біогеографічному регіоні Східних Карпат і відіграє важливу роль у природному функціонуванні басейну р. Сян.

Ландшафтний заказник «Розлуч», площа якого 152 га. створений в 1984 р. з метою збереження цінних для Українських Карпат лісостанів ялиці білої природного походження. Територія заказника охоплює мальовничі ландшафти з лісовим масивом, в якому переважають такі породи: ялиця, смерека, бук. Загальнозоологічний заказник «Либохорівський» з площею - 2075 га, був створений в 1984 р. з метою збереження цінних видів мисливської фауни.

Сьогодні в районі працює 18 туристичних об'єктів, таких сел: Розлуч (11), Ластівка (3), Кривка (2), Явора (1), Івашківці (1). Найкращі можливості для розвитку зеленого туризму мають жителі таких сіл, як Розлуч, Івашківці, Гусне, Сянки, Явора, смт. Бориня і м. Турка. Через територію району

проходять 10 туристичних маршрутів, 5 з яких використовуються для культурно-пізнавального туризму.

Особливо цінними в рекреаційному плані є села, де поєднуються декілька компонентів рекреаційного потенціалу: природні фактори, культурна спадщина та розвинута інфраструктура (Розлуч, Сянки, Верхнє Гусине, Вовче, Нижнє Висоцьке, Явора). На сьогоднішній день ці села уже розвиваються і використовують природно-рекреаційні ресурси [6].

Рис.1. Карта об'єктів природно-рекреаційних ресурсів Турківського району.

На мою думку, для покращення природно-рекреаційного потенціалу району і збільшення кількості туристів потрібно здійснити такі заходи:

- Покращення, оновлення та очистка наявних туристичних шляхів,
- Розробка мережі відпочинкових локацій: (пікнік локації, кемпінг локації, паркінг для автобусів та автомобілів,

- Організація начальних та підвищення кваліфікації для екскурсиводів, гідів-перекладачів, гірських провідників та інших,
- Розвиток агротуризму,
- Організація навчань в екстремальних умовах (лавини, повені) для активних туристів та рятувальників,
- Забезпечення доступності гірських курортів для туристів,
- Будівництво (відновлення) транспортних шляхів,
- Створення митних переходів,
- Покращення якості перевезення пасажирів,
- Популяризація району (розміщення відео-роликів на теренах інтернету).

Висновки:

Природно-рекреаційні ресурси є важливою складовою розвитку економіки не лише області, але і цілої держави. Серед інших районів Львівської області, цей край займає одне з провідних місць в сфері туризму. Турківщина має багато можливостей для розвитку природно-рекреаційних ресурсів. Цей район має певні свої особливості, які проявляються в його історії, природі, культурі.

Важливими цінностями Турківського краю є цілющі мінеральні джерела та витік річки Дністер (третя за довжиною річка України). Багатьох туристів сьогодні цікавлять агрооселі та агротуризм і саме Турківський район має всі можливості для розвитку такого виду туризму. З розвитком сільського зеленого туризму Турківщина стає дедалі популярнішою в цьому плані.

На мою думку, для того, щоб природно-рекреаційні ресурси краю використовувались в повній мірі потрібно здійснити ряд заходів. Саме такі дії допоможуть збільшити кількість туристів краю та покращити економічний розвиток не лише району, але й області.

Список використаних джерел:

1. Атлас поширення видів Червоної книги України на території регіонального ландшафтного парку «Надсянський» / за ред. Марискевич О.Г., Шпаківська І.М. Львів. 2011р.- 10с.
2. Безручко Л.С., Козак Г.Я Оцінка історико-культурних ресурсів Турківського району Львівської області для потреб туризму.
3. Львівська обласна державна адміністрація, Департамент екології і природних ресурсів «Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Львівській області в 2016 році» - 173с.
4. Петранівський В.Л. Туристичне краєзнавство: навч. посібн. / В.Л. Петранівський, М.Й. Рутинський; За ред. проф. Ф.Д. Заставного. – 2-ге вид. виправл. – К.: Знання, 2008. – 575с.
5. Тирик Я.В. Рідний край Турківщина: навч. посібн. Львів 2005р. - 90с.
6. Офіційний сайт Турківської районної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://turka-rda.gov.ua>

Рекреаційні потенціал Львівської області та стратегія його освоєння.
[Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://tourlib.net/statti_ukr/kravciv.htm